Ištyrus pilkapį, nustatyta, kad pirminis pilkapio skersmuo buvo apie 6 m. Neturint tiksliau datuojamų radinių, pilkapį reikėtų datuoti I tūkst. pab.–II tūkst. pr. Po tyrinėjimų pilkapis buvo atpiltas, nes didžioji jo dalis (išskyrus vieną duobę) yra už kvartalinės linijos ribų. Degintiniai kauliukai perduoti tyrimams VU MF medikams.

Povilas TEBELŠKIS

Exploration of Purviniškės barrow cemetery also called Prancūzkapiai (French Burials) in 1999

In 1999 in Purviniškės barrow cemetery (Vilnius district) barrow No 13 was explored. The barrow was 7 m in diameter, the height of the earth pile was 0,5 m. The remains of a disturbed cremation were found. The barrow is dating from the end of the 1st century to the beginning of the 2nd century.

Povilas TEBELŠKIS

VELIANKOS (ŽINGIŲ) PILKAPYNO TYRINĖJIMAI 1998 M.

Veliankos (Žingių) pilkapynas (A 1131; Pabradės sen., Švenčionių r.) yra Veliankos kaime, 0,1 km į ŠR nuo Asvejos (Dubingių) ežero R kranto, abipus Danilavos–Purviniškių kelio, Nemenčinės miškų urėdijos, Purviniškių girininkijos miške,107 kvartalo V dalyje.

Iki 1993 m. šis pilkapynas archeologams nebuvo žinomas. Tais metais jį surado šio straipsnelio autorius. 1993 m. balandžio 26 d. pilkapynas buvo įrašytas į Naujai išaiškinamų istorijos ir kultūros paminklų sąrašą (IP 2539/A). Pilkapyne priskaičiuota apie 93 4–19 m skersmens, iki 1,5 m aukščio pilkapių. Kai kurie jų, ypač esantys V kelio Danilava–Purviniškiai pusėje, apardyti (iškasinėti).

Apie 30–40 m į R–PR nuo Danilavos–Purviniškių kelio pilkapyną PV–ŠR kryptimi kerta aukštos įtampos elektros perdavimo linija. Ji nutiesta apie 1964 m. Tiesiant liniją, buvo iškirstas miškas – iki 10–15 m pločio ir apie 200 m ilgio proskyna. Po elektros perdavimo linija atsidūrė 5 pilkapiai. Keičiant stulpus, valant proskyną, pilkapiai buvo ardomi. Norint išvengti jų tolesnio žalojimo, šie pilkapiai (Nr. 1–5) 1998 m. liepos–rugpjūčio mėn. buvo ištirti (iš viso 524 m^2 plotas).

Pilkapis Nr. 1. Jo sampilas gerokai suplokštėjęs, gana taisyklingos formos. Pilkapio aukštis nuo 35 cm iki 58 cm. Sampilas piltas iš aplinkinio grunto–smėlio. Jo išlikęs storis siekia 20–35 cm. ŠR ir P pilkapio papėdėse, 30–40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, išryškėjo 5 pailgų duobių (180–200 cm ilgio ir 120–150 cm pločio) kontūrai. Iš jų imtas gruntas pilkapio sampilui. Duobių gylis 50–80 cm. Kvadrate F–4–5, 50 cm gylyje nuo centrinio kuoliuko, įžemyje užfiksuota 39×35 cm dydžio, 15 cm gylio duobutė, užpildyta pilka žeme su kietais angliukais. Kauliukų ar kokių nors dirbinių nerasta. Tai gali būti simbolinio kapo vieta. Perkasoje rasti 2 titnaginiai dirbiniai – skeltė (rėžtukas?) bei skaldytinis čia galėjo patekti iš artimiausios aplinkos. Pilkapio sampilo skersmuo (iki vidinio griovių krašto) siekė apie 7,0–7,5 m. Pilkapis be akmenų vainiko.

Pilkapis Nr. 2. Šio pilkapio centras yra už 16,50 m į PV nuo pilkapio Nr. 1 centro. Žemės paviršiaus aukštis ties pilkapio Nr. 2 centru yra 102 cm aukščiau už pilkapio Nr. 1 centro žemės paviršių. Pilkapio aukštis svyruoja nuo 55 cm Š jo pusėje iki 115 cm aukščio R pusėje. Šis pilkapis taip pat piltas iš smėlio, kuris imtas iš griovių, užfiksuotų pilkapio pakraščiuose, 20–30 cm gylyje. Griovių plotis 150–240 cm. Jie supo pilkapį iš visų pusių, išskyrus 2 tarpus ŠR ir PV pilkapio pusėje. Grioviai į apačią siaurėja, jų gylis siekia 40–70 cm. Sampilo storis iki 60 cm. Pilkapio kvadratuose F–G–7, 62–72 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, ties centriniu kuoliuku, ant buvusio žemės paviršiaus, atidengti 3 degintiniai kapai. Degintinis kapas Nr. 1 atidengtas kvadratuose G–7, 72 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, centrinio kuoliuko vietoje. Čia ant buvusio žemės paviršiaus, maždaug 52×13 cm dydžio plotelyje, išryškėjo degintiniai kauliukai. Tarp jų gulėjo geležinė sagtis, o juos nuėmus, atsidengė kitos įkapės: pentinis siauraašmenis kirvis, karklo lapo formos ietigalis, kriauninis peilis. Atlikus kauliukų osteologinius tyrimus (R. Jankauskas), nustatyta, kad degintiniai kaulai priklausė bent dviem asmenims: suaugusiam (per 20 metų amžiaus) ir 10–20 metų vaikui ar paaugliui. Kartu su žmonių kaulais rasta ir paukščio kaulų bei gyvulio danties fragmentas. Neturint tiksliau datuojamų radinių, šį bei kitus ištirtus kapus, o kartu ir tyrinėtus pilkapius tenka datuoti I tūkst. II puse. Degintinis kapas Nr. 2 atidengtas kvadratuose F–7, 62 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, ties centriniu kuoliuku. Degintiniai kaulai gulėjo ant buvusio žemės paviršiaus,

maždaug 45×40 cm plote. Nustatyta, kad kaulai priklausė 30–50 metų vyrui. Degintinis kapas Nr. 3 preparuotas kvadratuose F–G–7, 66 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, centrinio kuoliuko vietoje. Čia 30×25 cm pilkos žemės su smėlio priemaiša plotelyje surinktas nedidelis kiekis degintinių kaulų. Tyrimais nustatyta, kad kaulai priklausė 25–40 metų vyrui. Pirminis pilkapio skersmuo siekė 8–8,5 m (iki vidinio griovių krašto). Akmenų vainiko aplink pilkapį nebuvo.

Pilkapis Nr. 3. Tai gražiausias, didžiausias ir mažiausiai apardytas iš pilkapių, buvusių po elektros perdavimo linija. Iki tyrinėjimų pilkapis buvo apaugęs dideliais medžiais bei krūmais. Jo aukštis svyruoja nuo 74 cm P dalyje, iki 124 cm aukščio Š dalyje. Tyrinėjimų metu nustatyta, kad pilkapis pakraščiais buvęs apjuostas 5-iomis pailgomis 100–180 cm pločio bei 40–80 cm gylio duobėmis, užpildytomis pilka žeme su smėlio priemaiša, smulkiais degėsiukais. Pilkapio sampilas piltas iš smėlio. Jo aukštis ties pakraščiais 20 cm, ties pilkapio centru – 75 cm. Degintinis kapas Nr. 1 atidengtas kvadratuose G–8–9, 86 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, centrinio kuoliuko vietoje. Degintiniai kaulai supilti 30×19 cm dydžio plotelyje. Prie jų jokių radinių neužfiksuota. Pirminis pilkapio skersmuo siekė 9–10 m (iki vidinio griovių krašto).

Pilkapis Nr. 4. Jis yra 20 m atstumu į PV nuo pilkapio Nr. 3 centro. Ties pilkapio Nr. 4 centru yra pati aukščiausia vieta proskynoje. Pilkapis smarkiai suplokštėjęs (jo aukštis vos 20–40 cm), kiek ryškiau sampilas matomas V ir ŠR pusėje. Degintinis kapas Nr. 1 atidengtas kvadratuose E–F–5, 60–80 cm gylyje. Degintiniai kauliukai gulėjo apie 150×80 cm dydžio plote, smėlio su pilkos žemės priemaiša sluoksnyje. Kauliukai buvo 10–30 cm gylyje. Kitų radinių kape nerasta. Osteologinių tyrimų metu nustatyta, kad čia palaidotas 40–50 metų vyras.

Pilkapis pakraščiais buvęs apjuostas 6-iomis pailgomis duobėmis. Jos išryškėjo 20–40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Duobių ilgis 150–400 cm, plotis – 70–250 cm. Duobės į apačią siaurėja, jų gylis 40–80 cm, užpildytos pilka (vietomis tamsesne) žeme su smėlio priemaiša, smulkiais angliukais, medžių šaknimis. Pirminis pilkapio sampilo skersmuo siekė apie 8 m (iki vidinio griovių krašto). Akmenų vainiko aplink pilkapį nebuvo.

Pilkapis Nr. 5. Jo liekanos buvo apie 68 m į PV nuo pilkapio Nr. 4, po

pačia elektros perdavimo linija. Iki atvalymo pilkapį buvo net sunku pastebėti – jo vietoje buvo ištisas krūmų sąžalynas. Pilkapio aukštis tesiekia 24–46 cm. Tyrinėjimų metu nustatyta, kad jis buvęs apjuostas 8-iomis 170–320 cm ilgio ir 100–170 cm pločio duobėmis (jų gylis 40–50 cm), užpildytomis pilka (vietomis tamsesne) žeme. Kvadratuose G–4–5, 40 cm gylyje, rasta keletas degintinių kauliukų, matyt, iš suardyto kapo. Tyrinėjimų metu jie tiksliau neidentifikuoti, nors spėjama, kad tai žmogaus kaulai. Pirminis pilkapio skersmuo siekė apie 5–6 m (iki vidinio griovių krašto). Akmenų vainiko neužfiksuota.

Povilas TEBELŠKIS

Exploration of Velianka (Žingiai) barrow cemetery in 1998

In 1998 in Velianka (Žingiai) barrow cemetery (Švenčionys district) 5 barrows were explored. In these barrows 5 cremations dating from the second half of the 1st century were found. Near some barrows (No 1, 3-5) oblong pits were found, and near to barrow No 2 ditches were found.

Vykintas VAITKEVIČIUS

PAKALNIŲ PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI

Pakalnių pilkapynas (Vilniaus r., Buivydžių sen.; AR 1436) yra abipus kelio Nemenčinė–Buivydžiai (10/11 km), Santakos girininkijos miško kvartalo Nr. 72 Š ir kvartalo Nr. 59 P dalyse, į PR nuo Voitkevičių sodybos, Papunžos upelio slėnio pirmoje terasoje. Dabar pilkapyne yra 27 pilkapiai. Pilkapynas patenka į aktyvios ūkinės veiklos (sodybų, ryšių kabelių, elektros linijos, kelio ir pakelės) zoną, todėl tenka manyti, kad mažiausiai keletas pilkapių jau yra sunaikinti. Išlikusiųjų sampilai vidutiniškai 4–6 m skersmens, dažnai šiek tiek pailgi, pvz., 5×6,5 m dydžio, suplokštėję, 0,3–0,6 m aukščio. Prie kai kurių pilkapių yra juos juosusių duobių žymių. Pilkapių sampilai pakraščiais buvo apdėti 0,3×0,4×0,2 m dydžio akmenimis, tačiau daugumas jų jau išlupinėti. Už 0,4 km į P nuo Pakalnių pilkapių 1998 m. ekspedicijos metu rasta 2-oji pilkapių grupė, kurią sudaro 40 pilkapių, savo išvaizda